

daar is hij 10 April '85 ontslapen. Ziehier zijn uitwendig weinig bewogen levensloop. Die levensloop is regelmatig en hoogst gelukkig geweest. Maar indien wij van hem, wien deze kalme levensloop mocht ten deel vallen, iets moesten zeggen, het zou zijn wat Napoleon heeft gezegd van Göthe: DIT IS EEN MAN.

Altijd en overal is Scholten zichzelf geweest. Wie ook maar een weinig zich onder de menschen beweegt, hij ondervindt, dat men om zichzelf te zijn niets meer maar ook niets minder noodig heeft dan mannenmoed. Niets is aangener dan zich te laten wiegelen op de zachte baren der traditie. Niets eenvoudiger dan de toebereide waarheden, die wij reeds in de wieg vinden, aan te nemen zonder verzet. Niets verstandiger dan het eens te zijn met de meerderheid. Genoegelijk is het leven van wie met de meerderheid niet in botsing komt. En dit leven is vooral gemakkelijk. Want wie met haar durft verschillen, aanvaardt een groote verantwoordelijkheid. Daarenboven: een tegen allen — is altijd hachelijk. Maar Scholten heeft dat aanvaard. En nu moge men van Scholten in meening verschillen; de slotsommen, waartoe hij kwam, verderfelijk achten — niemand en niemand, die eerlijk wil zijn — mag, wanneer hij een mensch ontmoet, die zichzelf durft wezen, nalaten te zeggen: dit is een man.

Toch zou men Scholten onrecht doen, wanneer men hem zich voorstelde als belust op nieuwigheden. Het tegendeel is waar. Veel moest er gebeuren, eer hij een stelling, door de eeuwen overgeleverd, prijs gaf — een steen liet wegvallen van het gebouw, door de voorgeslachten opgetrokken. Zonder een gevestigde overtuiging, zonder voedsel voor zijn verstand en hart, zonder bevredigende waarheid kon hij niet. „Ik ben nooit *zonder* geweest” kon men hem vaak hooren zeggen. En hij was nooit „zonder”. Immer ging hij zijn eigen weg, maar niet als tempelverwoester. Integendeel. Een genot was het hem, wanneer hij de eeuwige waarheid kon blootleggen, die de grondslag was eener oude formule; naar Lessing's woord „de vonk kon slaan uit den kesteen”; naar het woord van Gunning „het lied kon doen hooren, dat in elk dogma slaapt”.

Zijn eigen weg is Scholten steeds gegaan, ook in de wijze van college geven. Dat geschiedde als bij geen anderen hoogleeraar. Ik heb Scholten slechts bijgewoond, toen hij les gaf op zijn kamer. Slechts bij geruchte is mij iets bekend van zijn doceeren op den katheders. Wat zij, die dat hebben bijgewoond, er van verhalen, heeft gelijkenis met dat, wat Pierson in zijn „Intimis” mededeelt van Da Costa op zijn studeerkamer. Daar, op dien katheders was Scholten geen nauwkeurig docent; geen hoogleeraar, die een dictaat voorleest of in beschaafde volzinnen de resultaten van zijn onderzoek mededeelt — maar hier moet Scholten hebben gestaan als profeet, die den katheders verhief tot kansel; als acteur, maar dat woord genomen in de heiligste van alle beteekenissen; als redenaar, die op het dorre geraamte der problemen vleesch lei en om dat vleesch een huid, zoodat die problemen daar stonden voor den hoorder in schoone, zicht- en tastbare gestalte.